

Paweł Kiernikowski

Jan Wincenty Sędzimir (1853-1922)

Scientific Bulletin of Chełm - Section of Pedagogy nr 1, 209-211

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JAN WINCENTY SĘDZIMIR (1853-1922)

PAWEŁ KIERNIKOWSKI

Jan Wincenty herbu Ostoja Sędzimir urodził się 22 VII 1853 r. w miejscowości Szyły w powiecie krzemienieckim na Wołyniu (obecnie Ukraina). Był jednym z czworga dzieci Józefa Mateusza i Wiktorii ze Świderskich. W 1867 roku podjął naukę w V Klasycznym Gimnazjum w Warszawie. Po uzyskaniu świadectwa maturalnego, w latach 1873-1877 studiował na Wydziale Historyczno-Filologicznym (sekcja klasyczna) rosyjskiego Uniwersytetu Warszawskiego. Po skończeniu studiów w latach 1878 - 1883 pracował jako nauczyciel VI Klasycznego Gimnazjum w Warszawie. Wskutek wzmożonej rusyfikacji (tzw. „noc apuchtinowska”) J. W. Sędzimir przeniósł się w 1883 r. do Krakowa, gdzie jesienią tego samego roku zapisał się na Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Jagiellońskiego. Do roku 1885 studiował tutaj filozofię klasyczną i polonistykę. W roku 1889 r. zdał egzamin nauczycielski z filozofii klasycznej jako przedmiotu głównego i z języka polskiego jako przedmiotu pobocznego.

W latach 1884-1888 oraz w roku szkolnym 1889/90 uczył jako zastępca nauczyciela w krakowskim Gimnazjum Nowodworskiego (św. Anny), następnie (w roku szkolnym 1890/91) – jako nauczyciel rzeczywisty w gimnazjum w Wadowicach. Kolejną placówką, w której pracował od 1891 roku (najpierw jako nauczyciel, a od 1893 r. jako profesor) było gimnazjum w Złoczowie. W maju 1900 r. został, przeniesiony do I Wyższego Gimnazjum w Rzeszowie, gdzie był nauczycielem języka polskiego, łacińskiego i greckiego aż do 1913 r. Od roku szkolnego 1913/1914 do 1916 r. pracował jako nauczyciel języka łacińskiego i greckiego w II Gimnazjum w Rzeszowie. W drugim półroczu roku szkolnego 1915/1916 został kierownikiem (od I. II 1916 r.) Chełmskiej Szkoły Filologicznej w Chełmie (dzisiejsze I Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Czarnieckiego w Chełmie) i pełnił tę funkcję do 31 VIII 1916 r. Szkoła Filologiczna była ostatnią placówką szkolną, w której J. Sędzimir

pracował jako nauczyciel. Od 1 IX 1916 r. przeszedł na zasłużoną emeryturę. Niedługo potem znalazł się w ciężkiej sytuacji materialnej i podjął pracę w magistracie w Rzeszowie. Pod koniec życia przeniósł się do Krakowa i zamieszkał w Zakładzie Fundacji Helclów (Domu Ubogich im. Ludwika i Anny Helclów czyli przytułku).

J. W. Ostoja Sędzimir nie stronił także od pracy społecznej. W I 1905 r. założył w Rzeszowie, trzecie po lwowskim i krakowskim, Koło Towarzystwa Filologicznego, którego był przez kilka lat prezesem. Tego samego roku został współtwórcą szkolnej organizacji samopomocowej uczniów „Bratnia Pomoc”. Jej zadaniem było zaopatrywanie szkoły w przybory, a zebrania, pogadanki, dyskusje i odczyty miały służyć zrozumieniu korzyści kooperatywnego działania. Był pomysłodawcą zorganizowania w placówce czytelnicy dla uczniów gimnazjalnych i doprowadził do jej powstania w 1906 r. Warto dodać, że Jana Wincentego Sędzimira fascynowała twórczość Adama Mickiewicza. Wielokrotnie organizował uroczyste spotkania ku jego czci, m. in. w Złoczowie był sekretarzem komitetu budowy pomnika wieszczki i redaktorem „*Jednodniówki na uroczystość odsłonięcia pomnika Adama Mickiewicza*” (Złoczów 1899 r.).

Pracował również naukowo. Wyniki swoich badań opublikował w następujących dziełach: „*Ćwiczenia polskie w gimnazjach*” (1894), „*Przyczynki do badań Pana Tadeusza*” (1900 r.), „*Mickiewicza „Pan Tadeusz*” (Rzeszów 1901–03), „*Jubileuszowe wakacje*”, w której opisał swoje wrażenia z podróży do Rzymu (Rzeszów 1913). Dla początkujących nauczycieli napisał poradnik metodyczny „*Nauka polskiego języka. Piśmienne ćwiczenia w gimnazjum*” (Złoczów 1895). Drobniejsze prace ogłaszał w czasopiśmie: „*Muzeum*” i „*Przegląd Pedagogiczny*”.

J. W. Sędzimir prawdopodobnie nie założył rodziny. Chociaż samotny konsekwentnie realizował swój życiowy cel. Może dlatego tak wiele razy zmieniał miejsce zamieszkania i szkoły, w których uczył? Szukał swojego miejsca, jakby przyświecała mu przez całe życie popularna starożytna sentencja wielokrotnie powtarzająca się w „*Tebaidzie*” pióra starożytnego rzymskiego poety z I w. p. n. e. Publiusza Papinusa Stacjusza „*Macte animo iuvenis - sic itur ad astra*”, co znaczy: „*Śmiało młody człowieku, tak się idzie do gwiazd*”.

J. W. Sędzimir zmarł 20 V 1922 r. w Krakowie i został pochowany na krakowskim Cmentarzu Rakowieckim.

Bibliografia: Jakuta M., *Tak się idzie do gwiazd (Ciekawe dzieje profesora Sędzimira)*, w: *Kartki*, Chełm 2008; Krzywicki J. P., *Czarniecczycy. Suplement*, Chełm 2010, s. 33-37; *Leksykon nauczycieli-i-wychowawcow-urodzeni-przed-1945*, http://11o.rzeszow.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=12:leksykon-nauczycieli-i-wychowawcow-urodzeni-przed-1945-rokiem&catid=2:uncategorised. [dostęp: 11.11.2012]; Sędzimir J. O., *Język Słowackiego*, w: *Sprawozdanie Dyrekcji cesarsko-królewskiego I Wyższego Gimnazjum w*

Rzeszowie za r. szk. 1909, Rzeszów 1909, s. 3-22; Stacjusz (Publius Papinius Statius), *Tebaida*: epopeja bohaterska w dwunastu pieśniach przełożył, wstępem i komentarzem opatrzył M. Brożek, t. 10, Warszawa 1996; *W Dwudziestą Rocznicę 1915-1935. Księga Pamiątkowa Państwowego Gimnazjum im. Stefana Czarnieckiego w Chełmie*, Chełm 1935.